

Amerika, Evropa a protiraketová obrana

26.října 2009 Roman Joch

Strategická aliance mezi USA a svobodnou, demokratickou Evropou, jež existuje od 2. světové války, byla a dodnes je pro Evropu neocenitelným bezpečnostním aktivem. Bez pomoci USA by Evropané nikdy neporazili nacistickou Třetí říši a ani se neubránili před komunistickým Sovětským svazem. Pro porážku nacismu v roce 1945 byla role USA zásadní, stejně jako pro uchránění svobody západní Evropy po dobu dalších více než 40 let.

Tlak USA na Sovětský svaz a závody ve zbrojení v 80. letech 20. století vedly k bankrotu SSSR, kolapsu sovětského impéria a návratu svobody do střední Evropy v roce 1989.

Po celou tu dobu Amerika financovala společnou americko-evropskou obranu Evropy více než Evropa samotná. V Americe se sice ozývaly hlasy, které volaly po částečném stažení Ameriky z Evropy - aby si Evropané uvědomili vážnost situace a výrazně posílili své výdaje na obranu. Jenže na začátku studené války bylo neadekvátní očekávat od Evropy zničené ve druhé světové válce vyšší výdaje na obranu (zvláště v situaci, kdy americká ekonomika nebyla válkou zničena); a na jejím konci zase hrozilo, že Evropané nebudou mít dostatečnou vůli odporovat Sovětům a nechají se raději „finlandizovat“ (přijmou sovětskou kurateluru a veto nad zahraniční politikou výměnou za vnitřní autonomii), než aby riskovali konflikt se sovětskou mocí. Proto bylo pro USA výhodnější být plátcem evropské bezpečnosti než přihlížet konsolidaci sovětské moci nad celým euroasijským super-kontinentem.

Tato politika byla úspěšná: na konci 80. let vedla ke kolapsu sovětského impéria a následnému bezprecedentnímu zvýšení bezpečnosti Evropy i Ameriky v 90. letech 20. století. V této dekádě Evropané i Američané seškrtávali své obranné rozpočty, vybírali si svou „mírovou dividendu“ a užívali „prázdnin z dějin“, jež - jak mnozí doufali - budou trvat věčně.

Evropa neschopná vlastní obrany

Jenže žádné prázdniny netrvají věčně, a už vůbec ne ty od Historie. 11. září 2001 bylo jen předznamenáním toho, co nás v 21. století čeká.

Reakce? Neochota Evropanů výrazně zvýšit své obranné rozpočty a plně převzít odpovědnost za svoji bezpečnost; krátkodobá ochota Ameriky tak učinit a poskytovat bezpečnost i Evropě v rámci společné obrany svobodného světa. Jenže tak tomu bylo jen za minulé americké administrativy George W. Bushe, resp. jen do vypuknutí současné finanční krize na podzim 2008. Od nástupu současné americké administrativy, resp. od vypuknutí finanční krize, se situace změnila v tomto smyslu: u Evropanů kromě neochoty zvýšit výdaje na obranu je zde už i finanční neschopnost učinit tak (evropský *welfare-state* je totiž příliš nákladný); a u Američanů, konkrétně u současné administrativy Baracka Obamy, je kromě tísnivé finanční situace a mamutího deficitu - tj. neschopnosti financovat globální bezpečnost celého svobodného světa - už i neochota činit tak.

Neprozíravé Obamovo rozhodnutí

Rozhodnutí Obamovy administrativy zrušit plánovaný třetí pilíř protiraketové obrany ve střední Evropě je vnímán (správně) jako ústup ze střední a východní Evropy, jako ztráta amerického zájmu o ni. K tomu lze říci následující:

Za prvé, raketová hrozba ze Středního východu vůči Evropě (a Americe) bude v budoucnosti narůstat a tudíž zrušení výstavby tohoto protiraketového systému je neprozíravé.

Za druhé, ony „situaci zachraňující“ projevy činitelů americké administrativy, že místo třetího pilíře v Polsku a ČR bude následovat budování jiného, společného protiraketového systému v Evropě, jsou nevěrohodné: cestou k budování protiraketové obrany totiž není zrušení konkrétního plánu protiraketové obrany a jeho nahrazení příslibem plánů nekonkrétních. Každopádně (a přinejlepším) to bude představovat zpoždění; třetí pilíř protiraketové obrany měl být funkční do pěti let; ony náhradní abstraktní plány zatím žádný časový horizont nemají.

Za třetí, my v ČR jsme byli blázni, když jsme nabídku americké protiraketové obrany nad Evropou – plně financované z USA (!) – ve Sněmovně neratifikovali (Senát tak učinil). Když říkám „my“, myslím tím poslance ČSSD, poslance KSČM, dvě poslankyně SZ a jednoho poslance KDU-ČSL. Bude-li ještě nějaký americký protiraketový systém Evropě nabídnut, nebude to již zadarmo; jinými slovy, budeme-li chtít my Evropané mít nad sebou protiraketový deštník, budeme za něj muset platit.

Shrnutí

1/ Současná americká administrativa ztrácí zájem o Evropu, především Evropu střední a východní.

2/ Ve zvažování Obamovy administrativy hrají menší roli názory tradičních amerických spojenců, včetně západoevropských, a mnohem větší požadavky amerických protivníků.

3/ Raketové hrozby vůči Evropě ze Středního východu, již nyní nikoli triviální, budou v nadcházejících letech a Evropa bude vůči nim bezbranná.

4/ USA zůstávají nejdůležitějším smluvním bezpečnostním partnerem Evropy; konec konců, současná americká administrativa v USA nebude věčně.